

AK-vergadering van 14 december 2010

De begroting 2011 sluit met een tekort van ruim € 580.000. Voor het college is dit niet acceptabel. De financiële commissie deelt het standpunt van het college, dat de Algemene Kerkenraad zo spoedig mogelijk een toekomstvisie 2025 moet formuleren en aan de hand daarvan een herstructureringsplan moet opstellen. Dit plan dient als resultaat te hebben, dat binnen vijf jaar de exploitatie van onze gemeente weer sluitend is. Naar aanleiding hiervan heeft de Vergadering van Kerkrentmeesters het advies van de Financiële Commissie overgenomen om het college te verzoeken bij de begrotingsbehandeling in de Algemene Kerkenraad naar voren te brengen, dat dit grote tekort alleen geaccepteerd wordt als de AK zichzelf verplicht om zo'n plan vóór Pasen 2011 op te stellen.

De AK stelt op 14 december de begroting 2011 ongewijzigd vast.

Gehoord het advies van de Vergadering van Kerkrentmeesters wordt tevens besloten om vóór Pasen 2011 een toekomstvisie PGG 2025 en een daaruit voortvloeiend ontwerp-herstructureringsplan vast te stellen met als eindresultaat een sluitende exploitatie in 2015.

AK-vergadering van 15 februari 2011

Er wordt een discussiestuk over de komende herstructurering behandeld. Het doel van dit stuk is om de AK-leden op de hoogte te houden van hoe het moderamen met de opdracht om tot een conceptplan te komen omgaat en om de AK-leden te laten meedenken. Een voorlopige conclusie is dat er vooral op menskracht zal moeten worden ingeleverd. Onze gebouwen spelen een rol in bestemmingsplannen en dergelijke van de burgerlijke gemeente en kunnen maar moeilijk worden onttrokken aan hun bestemming. Daar zal creatief en spitsvondig mee moeten worden omgegaan. Bovendien heeft het college als eis gesteld (en de AK heeft zich daartoe verplicht) om in 2015 een sluitende exploitatie te hebben. En het te gelde maken van gebouwen is een kwestie van een lange adem.

De AK meent dat wij niet op voorhand ons door de burgerlijke gemeente moeten laten tegenhouden om gebouwen af te stoten. Eerst moeten we bepalen wat wij zelf met de gebouwen willen. Daarna kunnen we altijd nog in gesprek gaan met de Gemeente Den Haag.

DB-vergadering van 17 februari 2011

Op verzoek van het AK-moderamen formuleert het DB een aantal uitgangspunten voor het op te stellen herstructureringsplan PGG. De rode draad is: uiterlijk in 2015 dient de exploitatie van de PGG sluitend te zijn; het eigen vermogen dient bij een in 2015 sluitende exploitatie minimaal € 8 mln te bedragen; uitgegaan moet worden van een jaarlijkse besparing van minimaal € 0,6 mln.

Vergadering met de predikanten op 13 april 2011

Op 13 april wordt het concept-Herstructureringsplan PGG door een vertegenwoordiging van het AK-moderamen met de predikanten besproken en getoetst op haalbaarheid.

AK-vergadering van 26 april 2011

De AK behandelt het concept-herstructureringsplan PGG en stelt met inachtneming van enkele wijzigingen het concept vast. Besloten wordt om het plan als "voorgenomen besluit" aan de wijkkerkenraden voor te leggen.

Wijkkerkenraden

Op 12 mei wordt het voorgenomen besluit toegezonden aan de scribae van de wijkkerkenraden met het verzoek om het plan in de wijkkerkenraad en een gemeenteberaad te bespreken. Gevraagd wordt om vóór 5 augustus 2011 te reageren, gehoord de gemeente.

AK-vergadering van 17 mei 2011

De vergadering van 26 april wordt nabeschouwd. De AK-voorzitter rondt af met de woorden: “Ik hoop in ieder geval dat de wijkkerkenraden snel aan de slag gaan, zodat het tijdpad dat is ingezet, gehaald kan worden. Financieel is geen uitstel meer mogelijk”.

Vergadering met predikanten op 18 mei 2011

Een vertegenwoordiging van het AK-moderamen overlegt met de predikanten over het voorgenomen besluit. Opnieuw wordt de haalbaarheid getoetst. Geattendeerd wordt op de strakke planning ondanks de aanstaande vakantietijd.

Vergadering van Kerkrentmeesters van 9 juni 2011

De financiële commissie sprak haar zorg uit over het bereiken van onvoldoende financieel resultaat als het voorgestelde herstructureringsplan definitief wordt.

De wijkkerkrentmeesters worden gevraagd daaraan bij de beraadslagingen in de wijkkerkenraden extra aandacht voor te vragen.

DB-vergadering van 16 juni 2011

Het AK-moderamen heeft gevraagd of het DB een nader standpunt ten aanzien van de gestelde voorwaarden wil bepalen nu blijkt dat een sluitende exploitatie in 2015 met het voorliggende herstructureringsplan niet haalbaar zal zijn.

Het DB stelt enkele nieuwe uitgangspunten vast (één daarvan is, dat binnen een termijn van twee jaar drie kerkgebouwen buiten gebruik dienen te zijn gesteld en vóór 2014 daadwerkelijk moeten zijn afgestoten).

AK-moderamenvergadering van 9 augustus 2011

Alle wijkkerkenraden hebben op tijd gereageerd en de reacties worden in het Moderamen besproken. De drie voorzitters (AK, CvD en CvK), de secretaris en de beleidssecretaris (verder genoemd: commissie) krijgen opdracht om op persoonlijke titel een nieuw voorgenomen besluit te formuleren, waarin zoveel mogelijk aan de reacties recht gedaan wordt. De andere moderamenleden hebben dan de handen vrij om in de AK-vergadering namens hun wijkgemeente te reageren.

Eerste bespreking door de commissie op 10 augustus 2011

Er is een uittreksel gemaakt van alle reacties en er wordt een eerste aanzet tot een nieuw voorstel gegeven.

Besprekingen met de drie wijkgemeenten met de grootste tekorten

Op 12, 14 en 28 augustus vinden er gesprekken plaats met respectievelijk de wijkgemeenten Thomaskerk, Valkenboskerk en Bergkerk/Bethelkapel. Deze gesprekken zijn gevoerd door voorzitter en secretaris AK en de beleidssecretaris. Bij het gesprek met wijkgemeente Thomaskerk was de voorzitter van de diaconie eveneens aanwezig. Deze gesprekken waren vooral pastoraal bedoeld (vanuit centraal niveau steun geven vanwege de plaatselijk moeilijke situatie), maar hadden ook als functie om te toetsen of deze wijkgemeenten wel doordrongen waren van de problemen. Met name de Thomaskerk en de Bergkerk/Bethelkapel gaven aan dat men vergaande stappen wil zetten om de situatie te verbeteren.

Gesprek met de Bethelkerkgemeente op 15 augustus 2011

De wijkkerkenraad van de Bethelkerkgemeente heeft de gezamenlijke reactie van Zuid- West niet meeondertekend en op 15 augustus hebben de voorzitter van de AK en de beleidssecretaris een gesprek gehad met de voorzitter van de wijkkerkenraad en een van de predikanten van de Bethelkerk. Zij gaven aan wel in het cluster te willen blijven participeren, maar geen deel uit te willen maken van een grote wijkgemeente, zoals de andere wijkkerkenraden van Zuid-West beogen.

Afronding tweede concept-herstructureringsplan op 23 augustus 2011

De commissie stelt vast, dat met het nu voorliggende concept-herstructureringsplan zoveel mogelijk recht gedaan wordt aan de reacties van de wijkkerkenraden en van alle ontwerpen dit concept het meest aan de door het DB gestelde randvoorwaarden tegemoet komt.

Toezending van de AK-stukken aan de DB-leden op 24 augustus 2011

In de nacht van 23 op 24 augustus hebben de DB-leden per mail de stukken ontvangen, die op 24 augustus naar de AK-leden verzonden zijn.

Toezending van de stukken aan de AK-leden op 24 augustus 2011

De stukken voor de AK-vergadering van 30 augustus worden verstuurd. Een aantal AK-leden zet de stukken naar hun wijkkerkenraad door voor een voorlopige reactie.

AK-vergadering van 30 augustus 2011

Er was een grote opkomst, omdat een aantal wijkgemeenten met een dubbele afvaardiging gekomen was (overigens met toestemming van de voorzitter). Na een zeer uitvoerige gedachtewisseling, waarbij enkele wijzigingsvoorstellen door de vergadering werden overgenomen (ten aanzien van de kerkgebouwen: handhaaf het aantal af te stoten kerkgebouwen per combinatie van wijkgemeenten, in totaal zeven stuks, maar geef de combinaties de ruimte om te proberen zelf met een voorstel te komen welke gebouwen dat zouden moeten zijn) en een ronde waarin aan iedere afgevaardigde persoonlijk gevraagd werd of hij/zij het voorgestelde besluit in de wijkkerkenraad zouden kunnen verdedigen, werd het gemuteerde herstructureringsplan PGG in concept vastgesteld. Dit plan is opnieuw als voorgenomen besluit aan de wijkkerkenraden voorgelegd met het verzoek om – gehoord de gemeente – hierop te reageren vóór 25 september. Op 4 oktober zal de AK vervolgens, gehoord de wijkkerkenraden, een definitief besluit nemen.

AK-moderamenvergadering van 6 september 2011

De drie voorzitters (AK, CvD en CvK), de secretaris en de beleidssecretaris zijn opnieuw gevraagd om op persoonlijke titel een besluit te formuleren, waarin zoveel mogelijk aan de te ontvangen reacties recht wordt gedaan. De andere moderamenleden hebben dan weer de handen vrij om in de AK-vergadering namens hun wijkgemeente te reageren.

Genoemde vijf personen stellen zich hiervoor opnieuw beschikbaar.

AK vergaderingen van 4 en 18 oktober 2011

In twee vergaderingen wordt de herstructurering uitgebreid besproken en uiteindelijk wordt in de vergadering van 18 oktober 2011 het volgende besluit genomen:

- de Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage met ingang van 1 januari 2012 in vijf combinaties van wijkgemeenten in te delen (voor de samenstelling van deze combinaties van wijkgemeenten zie bijlage) Per combinatie worden onder andere de kerkdiensten en de indeling van het pastorale werk geregeld. Een en ander conform Ordinantie 2 – 16 – 7 (zie bijlage). In deze combinaties wordt een visie op gemeentezijn in het desbetreffende werkgebied ontwikkeld met aandacht voor de eigenheid van elke vierplek, zodat bij voorkeur in juni 2015 de Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage bestaat uit vijf wijkgemeenten.
(vergadering 4-10-2011: 2 tegen; 18 voor)
(vergadering 18-10-2011: 1 tegen; 1 blanco, 14 voor)
- het aantal predikanten ten behoeve van de PGG in de periode tussen 2011 en 2015 terug te brengen naar 8 fte (voor de verdeling van deze formatie zie bijlage 2). Dit is exclusief de formatie van de wijkgemeenten van bijzondere aard (de Bethlehemkerkgemeente en de Houtrustkerkgemeente), de Kloosterkerkgemeente en de Evangelisch Lutherse Gemeente. De successievelijke vermindering van het aantal plaatsen kan in principe door natuurlijk verloop plaatsvinden. De formatie wordt vastgesteld per (combinatie van) wijkgemeente(n). Nieuwe predikanten worden beroepen voor de nieuwe combinaties van wijkgemeenten;
(vergadering 4-10-2011: 0 tegen; 20 voor)
(vergadering 18-10-2011: unaniem aangenomen)
- het teveel aan formatie in de combinatie van wijkgemeenten III in te zetten ten behoeve van het vorm geven van de vier/diaconale werkplek Laak/Oase, waardoor geen HBO theologen of kerkelijk werkers worden ingezet;
(vergadering 4-10-2011: 2 tegen; 18 voor)
(vergadering 18-10-2011: 1 blanco, 15 voor)
- het teveel aan formatie in wijkgemeente V in te zetten ten behoeve van het vormgeven aan een binnenstadsgemeente, waardoor geen HBO theologen of kerkelijk werkers worden ingezet;
(vergadering 4-10-2011: 1 tegen; 19 voor)
(vergadering 18-10-2011: unaniem aangenomen)
- per 1 juni 2013 maximaal 7 kerkgebouwen buiten gebruik te stellen;
(vergadering 4-10-2011: 0 tegen; 20 voor)
(vergadering 18-10-2011: unaniem aangenomen)
- een onafhankelijke 'commissie gebouwen' in te stellen en opdracht te geven te adviseren over welke kerkgebouwen in aanmerking zouden kunnen komen om buiten gebruik gesteld te worden.
Criteria zijn o.a. beheer, verhuur, vierruimte, toegankelijkheid, staat, inzet van koster en (cantor) organisten, bereikbaarheid en spreiding van kerkgebouwen over Den Haag.
Deze commissie doet uiterlijk 1 juni 2012 verslag op grond waarvan de combinaties van wijkgemeenten kunnen aangeven welke gebouwen per 1 juni 2013 buiten gebruik gesteld kunnen worden. Het besluit tot buitengebruikstelling neemt de Algemene Kerkenraad op advies van het College van Kerkrentmeesters;
(vergadering 4-10-2011: 0 tegen; 20 voor)
(vergadering 18-10-2011: unaniem aangenomen)

- een Commissie van Rapport te benoemen die met de penningmeester van het College van Kerkrentmeesters in overleg treedt over de effecten van het plan op de meerjarenbegroting. Deze Commissie van Rapport rapporteert in de vergadering van 15 november 2011 wat naar verwachting de effecten zijn;
(vergadering 4-10-2011: 0 tegen; 20 voor)
(vergadering 18-10-2011: unaniem aangenomen)
- een Commissie Visie in te stellen die nadere voorstellen formuleert voor een geïntegreerde visie van de Protestantse Gemeente 's-Gravenhage als geheel, naast en in samenhang met de in iedere combinatie van wijkgemeenten te ontwikkelen visie;
vergadering van 18-10-2011: unaniem aangenomen)
- naast de predikantsformatie financiële ruimte te maken om voor de combinaties I, II en IV maximaal
4 HBO-theologen voor maximaal 5 jaar aan te stellen. De combinaties van wijkgemeenten selecteren de HBO-theologen en zetten dezen in op die gebieden waarvan gedacht wordt het meeste profijt te hebben (bv. procesbegeleiding, ouderenpastoraat, jeugdwerk). In plaats van HBO-theologen kunnen uiteraard ook emeritipredikanten of kerkelijk werkers ingezet worden mits passend binnen het daarvoor bestemde budget;
(vergadering 4-10-2011: 0 tegen; 20 voor)
((vergadering 18-10-2011: unaniem aangenomen)
- het College van Kerkrentmeesters te verzoeken om voor 1 juni 2012 de kosten die op centraal niveau voor de wijkgemeenten alsmede voor de PGG als geheel gemaakt worden te onderzoeken op:
  - besparingsmogelijkheden voor de begroting van 2013 en volgende jaren
  - wenselijkheid om aan te sluiten bij het nieuwe landelijke ledenadministratie-systeem van de PKN
(vergadering 4-10-2011: 0 tegen; 20 voor)
(vergadering 18-10-2011: unaniem aangenomen)

De vergadering van 4 oktober gaf aanleiding het voorgenomen sluit op een aantal punten aan te passen en in de vergadering van 18 oktober stelt de voorzitter vast dat het besluit als geheel is aangenomen, en dat is het besluit zoals hierboven verwoord

AK vergadering van 15 november 2011

In deze vergadering wordt de financiële doorrekening van de herstructureringsplannen besproken. Geconstateerd wordt dat de herstructurering absoluut noodzakelijk is. Jan Voskamp merkt op dat we een proces hebben ingezet en dat we dat de komende jaren moeten volgen en dan heb je ook de gelegenheid om tijdig bij te stellen. Het voorstel om de komende jaren bij elke jaarrekening de doorrekening bij te stellen en te bespreken wordt aangenomen. Zo veel mogelijk sluitende wijkbegrotingen blijft het uitgangspunt.

Ijjo Akkerman geeft aan dat we een moedig besluit hebben genomen waar veel energie en inspanning in is gestoken en nodig zal zijn de komende maanden. We moeten het lef hebben om wijkgemeenten er bij betrokken te houden en te blijven stimuleren. We moeten steeds weer benadrukken dat we een levende kerk (willen) zijn.

AK vergadering van 13 december 2011

De samenstelling van de commissie gebouwen wordt bekend gemaakt. Dit is een externe commissie. Duco Stadig (Amsterdam), Arthur Modderkolk (Driebergen) Eward Postma (Utrecht) De commissie gaat op 15 december werkafspraken maken.

AK vergadering van 17 januari 2012

In deze vergadering worden de leden van de commissie gebouwen voorgesteld en presenteren zij het plan van aanpak. Dit wordt door de leden van de Algemene Kerkenraad aangenomen.

AK vergadering van 20 maart 2012

In deze vergadering wordt het stappenplan voor het werk van de commissie gebouwen vastgesteld. rapport in Moderamen, 23 april 2012

advies naar wijkkerkenraden, vòòr 1 mei 2012

reactie van combinatie van wijkgemeenten naar AK, 1 augustus 2012

reactie van combinatie van wijkgemeenten naar CvK, 1 augustus 2012

Advies CvK in moderamen AK. 4 september 2012

AK- aannemen besluitvoorstel, 18 september 2012

besluitvoorstel naar (combinatie van wijkgemeenten) 19 september 2012

reactie van combinatie van wijkgemeenten naar AK, 31 oktober 2012

besluitvoorstel in moderamen AK, 6 november 2012

aannemen van besluit in AK, 20 november 2012

vaststellen begroting PGG in AK, 18 december 2012

AK vergadering van 15 mei 2012

In deze vergadering wordt het document '*hou me niet vast*' van de commissie visie besproken. Dit is een document op weg naar visie en gevraagd wordt het in de wijkgemeenten te bespreken.

Ook in deze vergadering komt het advies van de gebouwencommissie aan de orde. Het wordt uitgebreid besproken en vragen over verbetering / aanpassing van de gebouwen die open blijven, worden beantwoord.

AK vergadering van 19 juni 2012

De notitie van het College van Kerkrentmeesters inzake besparing centrale kosten wordt besproken en aan het College wordt gevraagd op de ingeslagen weg door te gaan.

Er wordt een rondje langs de combinaties gemaakt en alhoewel de voorstellen van de gebouwencommissie pijn doen, wordt geconstateerd dat dit advies waarschijnlijk de minst slechte oplossing is.

AK vergadering van 18 september 2012

In deze vergadering wordt het advies van het College van Kerkrentmeesters inzake buiten gebruik stellen van kerkgebouwen besproken.

woensdag 19 september is het voorgenomen besluit naar de wijkkerkenraden worden gestuurd.

In vervolg op het besluit van de Algemene Kerkenraad van 18 oktober 2011 betreffende de herstructurering van de Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage,

- *zal per 1 juni 2013 de Ontmoetingskerk buiten gebruik worden gesteld;*
- *zal per 1 juni 2013 de Bethelkerk buiten gebruik worden gesteld;*
- *zal per 1 juni 2013 de Thomaskerk buiten gebruik worden gesteld;*
- *zal per 1 juni 2013 de Bethelkapel buiten gebruik worden gesteld;*
- *zal per 1 juni 2013 de Valkenboskerk buiten gebruik worden gesteld;*
- *zal per [datum] de Vredeskapel buiten gebruik worden gesteld;*

Het moderamen AK zal op 6 november aanstaande een voorstel doen voor deze [datum] (uiterlijk 1 juni 2014), zich baserend op de uitkomsten van een nader overleg tussen het College van Kerkrentmeesters en de beheerswijkraad van de Duinzichtkerk/Vredeskapel

- *zal per 1 juni 2014 Kruispunt buiten gebruik worden gesteld; .*
- *zal de Protestantse Wijkgemeente Laak per 2 december 2012 verhuizen naar het buurt- en kerkhuis OASE, waardoor per die datum de Laakkapel als vier- en werkplek van de Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage is opgeheven.*

In die vergadering van de Algemene Kerkenraad (18 september 2012) zijn verder de volgende punten aan de orde geweest:

- De Algemene Kerkenraad deelt de zorg van het College van Kerkrentmeesters met betrekking tot de positie van de medewerkers die verbonden zijn aan de Protestantse Gemeente.
- Het uitgangspunt van de herstructurering, te weten een sluitende begroting in 2015 is onderstreept en onderschreven.
- Geconstateerd is dat de nu voorgenomen maatregelen niet toereikend zijn, waardoor na de vergadering van 20 november nieuwe maatregelen onderzocht zullen moeten worden.
- In dat verband wordt ook de noodzaak gezien tot verdere visieontwikkeling; daarbij zal worden meegenomen de optie van de Grote Kerk als vierplek voor een groot deel van Den Haag, met een aantal vierplekken in de periferieën.
- Bij het sluiten van kerkgebouwen is een bezinning op bereikbaarheid van gebouwen die open blijven aan de orde. (Kan het kerkvervoer op stedelijk niveau georganiseerd worden?).

vergadering van het Moderamen van de Algemene Kerkenraad van 6 november

De reacties vanuit de diverse combinaties zijn besproken en het volgende besluitvoorstel is naar de leden van de Algemene Kerkenraad verzonden

In vervolg op het besluit van de Algemene Kerkenraad van 18 oktober 2011 betreffende de herstructurering van de Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage,

- *zal per 1 juli 2013 de Ontmoetingskerk buiten gebruik worden gesteld;*
- *zal per 1 juli 2013 de Bethelkerk buiten gebruik worden gesteld;*
- *zal per 1 juli 2013 de Thomaskerk buiten gebruik worden gesteld;*
- *zal per 1 juli 2013 de Bethelkapel buiten gebruik worden gesteld;*
- *zal per 1 juli 2013 de Valkenboskerk buiten gebruik worden gesteld;*
- *zal als streefdatum voor buiten gebruik stelling van de Vredeskapel 1 juli 2013 worden aangehouden, met een uitloop tot uiterlijk 31 december 2013.;*
- *zal per 1 juli 2014 Kruispunt buiten gebruik worden gesteld; .*
- *zal de Protestantse Wijkgemeente Laak per 2 december 2012 verhuizen naar het buurt- en kerkhuis Oase, waardoor per die datum de Laakkapel als vier- en werkplek van de*

Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage is opgeheven.

vergadering van de Algemene Kerkenraad van 20 november 2012

Er waren 20 stemgerechtigde leden aanwezig. Met 1 stem tegen en 1 onthouding is het besluitvoorstel met een paar wijzigingen aangenomen. Het uiteindelijke, ondertekende besluit is aan dit document toegevoegd.

In deze vergadering is een nieuwe commissie visie ingesteld die samen met anderen zal gaan werken aan een visie voor de Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage

Op 21 november zijn kosters en organisten geïnformeerd

Het besluit is naar scribae en predikanten verzonden met het verzoek het in de eerstvolgende kerkdienst af te kondigen en mee te delen dat binnen 30 dagen beroep aangetekend kan worden bij het regionaal college.